

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี Changes in Music

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว*¹

Chitsanupong Intarakaew*¹

ภาพที่ 1 หน้าปกหนังสือการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี

ชื่อหนังสือ: การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี

เขียนโดย: รศ.ดร. เฉลิ้มศักดิ์ พิกุลศรี

จัดพิมพ์โดย: โครงการตำราดนตรีบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีที่พิมพ์: พ.ศ.2560

จำนวนหน้า 500 หน้า

* corresponding author, email: priginword@gmail.com

¹ นักวิชาการอิสระ

¹ Independent scholar

สรรพสิ่งในโลกล้วนเป็นอนิจจัง ไม่คงที่ เกิดดับ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สังคม และวัฒนธรรมก็เช่นกัน ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก ล้วนไม่สามารถดำรงอยู่โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง การศึกษาประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีได้รับความสนใจอย่างมากในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านดนตรี ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมจะนำไปสู่การใช้เป็นผลการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารประเทศให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 1-2) คำกล่าวข้างต้นผู้วิจารณ์ได้ยกมาจากส่วนหนึ่งของหนังสือ ซึ่งแสดงให้เห็นสังขรณ์ของทุกสรรพสิ่งในโลกที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่เปลี่ยนแปลง แม้กระทั่งความจริงในวันนี้ ก็อาจเปลี่ยนไปได้เมื่อมีการพิสูจน์ความจริงในเวลาต่อมา และไม่มีความรู้ใดที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่เช่นนั้นมนุษย์ในยุคสมัยนี้ก็คงเชื่อว่าโลกแบน หนังสือการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีเล่มนี้ ผู้เขียนคือ รศ.ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักดนตรีและนักวิชาการดนตรีที่ปรากฏงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวคิดที่ก้าวหน้าตลอดมา ผู้วิจารณ์จึงขอหยิบยกหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของจังหวะ ทำนอง สัมผัสเสียง การประสานเสียง ขั้วร้องที่ปรากฏในระยะเวลาหนึ่งและได้เปลี่ยนแปลงไปในระยะเวลาต่อไป (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 3) สำหรับในประเทศไทย ผู้วิจารณ์ได้สังเกตเห็นว่าประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีเป็นประเด็นทางวิชาการดนตรีที่น่าสนใจอย่างมาก แต่กลับได้รับความสนใจในเชิงวิชาการค่อนข้างน้อย เพราะเนื่องจากในแวดวงวิชาการดนตรี นักวิชาการดนตรีมักจะใช้กรอบแนวคิดเชิงเดี่ยว แนวคิดที่เป็นศาสตร์เฉพาะทางดนตรีหาไม่ได้ มองทะลุกรอบแนวคิด นำแนวคิดทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยาหรือแนวคิดชุดความรู้อื่นเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจดนตรี จึงทำให้ไม่เกิดมิติที่รอบด้านในการศึกษา และเกิดงานที่ตื้นเขินในเชิงวิชาการ ผู้วิจารณ์จึงขอแนะนำหนังสือเล่มนี้มาเพื่อวิพากษ์วิจารณ์มุมมองของหนังสือเล่มนี้

หนังสือเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีเล่มนี้จัดได้ว่าถูกเขียนขึ้นจากมุมมองของดนตรีวิทยา หรือมานุษยวิทยาดนตรี มองในภาพกว้างของสังคม พร้อมศึกษาปรากฏการณ์และพฤติกรรมของมนุษย์ จากนั้นได้อธิบายประวัติศาสตร์คติความเชื่อ จารีตประเพณี ผ่านเรื่องราวของเสียงและดนตรี ซึ่งได้ทำการอธิบายถึงสิ่งที่ป็นเนื้อหาของดนตรี (In music) และบริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรี (Music context or about music) จึงทำให้หนังสือการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีเล่มนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในกรณีต่าง ๆ ได้ และยังมีคุณประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในชุมชนวิชาการทางดนตรีได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตามในฐานะที่ผู้วิจารณ์หนังสือเล่มนี้ มีความสนใจประเด็นการศึกษาทางดนตรีวิทยาโดยทั่วไปและรวมไปถึงงานวิชาการด้านดนตรี หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เพียงแค่มุ่งชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านดนตรีในมุมมองเชิงเดี่ยว แต่ยังสะท้อนความทับซ้อนกันอยู่ของความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เพราะปรากฏการณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ไม่ได้เกิดขึ้นในระนาบเดียว โดยผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงวิธีคิดเชิงซ้อนมองในบริบทต่าง ๆ เพื่อออกแบบวิธีการศึกษาให้มีความสอดคล้องและตอบคำถามงานการศึกษาอย่างมีระบบระเบียบ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นต้นทางของการจุดประกายทางการศึกษาด้านดนตรีอีกเล่มของการศึกษาดนตรี ตลอดจนยังสามารถเป็นเครื่องมือและวิธีการในการเปิดประตูสร้างองค์ความรู้ต่อการศึกษางานวิชาการด้านดนตรีได้อีกด้วย

โครงสร้างเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี โดยได้แบ่งเป็น 10 บท คือ (1) แนวคิดพื้นฐานในการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี (2) ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดนตรีของประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงกรณีไทย-ลาว (3) อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียกับการเปลี่ยนแปลง และการสร้างเอกลักษณ์ของดนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (4) การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวนักดนตรีไทย (5) การเปลี่ยนแปลงใน

วัฒนธรรมดนตรีปี่พาทย์มอญ (6) การเปลี่ยนแปลงของวงโปงลางพื้นเมืองอีสาน (7) ภาษาผิดเพี้ยน ความหมายเปลี่ยนแปลง เมื่อขงเบ้งลวงสุมาอี้ขึ้นไปนั่งบนกำแพง แก่ล้งตืดฉิน (8) พิณในพระไตรปิฎก การเปลี่ยนแปลงความหมายของเครื่องดนตรีในงานศิลปกรรมของไทย (9) การเปลี่ยนแปลงในดนตรีชนเผ่ากัมพู ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (10) การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งทั้ง 10 บท ผู้วิจารณ์สามารถจำแนกเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ส่วนที่ 1 เป็นแนวคิดพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี และส่วนที่ 2 เป็นการนำเอาแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในส่วนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในประเด็นต่าง ๆ มีสาระสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี (ประกอบไปด้วยเนื้อหาในบทที่ 1-3)

ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี โดยได้ยกสังขรณ์ของสรรพสิ่งที่ไม่สามารถดำรงคงอยู่ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้เสนอไว้ว่าในประเทศไทยนั้นพบงานศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีน้อยมาก อีกทั้งยังชี้ไว้ว่า รสนิยมและจินตนาการของมนุษย์ล้วนเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับบริบทของสังคม ทั้งในด้านเวลา สถานที่และสถานการณ์ ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนมนุษย์ มนุษย์ก็เปลี่ยนดนตรีเช่นกัน การจะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีซึ่งมีเหตุปัจจัยเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดที่มาของการเปลี่ยนแปลง โดยผู้เขียนได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของจังหวะ ทำนอง เสียง การประสานเสียง ขับร้องที่ปรากฏในระยะเวลาหนึ่งและเปลี่ยนแปลงไปสู่อีกระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีนั้นย่อมยึดโยงกับบริบททางสังคม ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

แนวคิดและรสนิยมที่แตกต่างกันของมนุษย์ ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ดนตรีในหลายรูปแบบ ในลักษณะเช่นเดียวกันสังคมที่มีเงื่อนไขหรือกรอบของสังคมที่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ย่อมส่งผลให้เกิดความหลากหลายทาง

ดนตรีด้วยเช่นกัน หากจะทำความเข้าใจดนตรีที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงหนึ่งเวลาใด จึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดของมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจบริบททางสังคม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 3) ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดในช่วงเวลาดังกล่าวควบคู่ไปด้วย

โดยปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี สามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักดนตรี
 - 1.1 เกิดจากการลืม
 - 1.2 เกิดจากการเสริมแต่ง
2. ปัจจัยภายนอก
 - 1.1 การรื้อวัฒนธรรมดนตรีจากภายนอก
 - 1.2 การตกเป็นอาณานิคม
 - 1.3 การปฏิวัติวัฒนธรรม
 - 1.4 การเคลื่อนย้ายของประชากร

นอกจากนี้แล้วหนังสือเล่มนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีภูมิหลังและพัฒนาการร่วมกันจนสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงกลายมาเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น ประจำชาติ ล้วนแล้วแต่มีความทับซ้อนกันอยู่ของวัฒนธรรมของภูมิภาค ซึ่งจะเห็นได้ว่าดนตรีไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวเพียงวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ล้วนแล้วเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงทางกลางการปฏิสัมพันธ์ในระดับชาวบ้าน ระดับชุมชน ระดับทวีป ดนตรีจึงมีความคล้ายคลึง เชื่อมโยงผ่านมิติทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ

ส่วนที่ 2 เป็นการนำเอาแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในส่วนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในประเด็นต่าง ๆ โดยมีประเด็นหัวข้อดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวนักดนตรีไทย
- การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมดนตรีป๊อปปูล่า

- การเปลี่ยนแปลงของวงโปงลางพื้นเมืองอีสาน
- ภาษาผิดเพี้ยน ความหมายเปลี่ยนแปลง เมื่อขงเบ้งลงสู่ม้าอีขึ้นไปนั่งบน
กำแพงแก่งตีตฉิน
- พิณในพระไตรปิฎก การเปลี่ยนแปลงความหมายของเครื่องดนตรีในงาน
ศิลปกรรมของไทย
- การเปลี่ยนแปลงในดนตรีชนเผ่ากีมมู ในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว
- การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในยุคโลกาภิวัตน์

ผู้เขียนได้สะท้อนถึงระบบการสืบทอดดนตรีของภูมิภาคอุษาคเนย์ ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไม่ค่อยได้มีการจดบันทึก เป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ เมื่อมีการถ่ายทอดต่อย่อมมีการผิดเพี้ยนไปตามกาลเวลา อีกทั้งยังต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีการรับวัฒนธรรมของชาวต่างถิ่นเข้ามา ซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวนักดนตรีไทย โดยได้อธิบายถึงสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรม โดยเข้าสู่ยุคสังคมทุนนิยม เมื่อสังคม การเมือง เศรษฐกิจได้ปรับเปลี่ยนไปย่อมส่งผลต่อรูปแบบบรรณนิยมของดนตรี เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้สมาชิกครอบครัวนักดนตรีบางท่าน จำเป็นต้องเลือกเส้นทางประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากเดิม ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบครอบครัวนักดนตรีไทย

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เงินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน นักดนตรีทุกคนมีภาระด้านรายจ่ายขั้นต่ำที่แน่นอน ในขณะที่เดียวกันเกิดความไม่แน่นอนในรายได้ในแต่ละเดือน ทำให้การวางแผนการเงินของนักดนตรีเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดการแสวงหาอาชีพที่มั่นคงกว่า (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 110-111) ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่จะละทิ้งอาชีพนักดนตรี เพื่อต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า มั่นคงกว่า ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี

ผู้เขียนได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี โดยได้สรุปการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีที่ยึดโยงกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ อาทิ การอพยพย้ายถิ่นฐาน ที่เป็นการเมืองของระดับท้องถิ่นจนระดับภูมิภาค การกำหนดหลักสูตรการศึกษาจากรัฐบาล และสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดเป็นการฉายให้เห็นความทับซ้อนกันอยู่ของความรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดที่สุดคือการผิพื่นของภาษาที่สืบทอดมาเนื่องจากวัฒนธรรมของอุษาคเนย์ยังไม่มีจารุดบันทึก เป็นการสืบทอดรูปแบบมุขปาฐะ

นอกจากนั้นผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคทุนนิยมที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัย ไม่ว่าจะเป็นสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้ส่งผลต่อการรับรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ซึ่งได้ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ ผลงานานออกมาของศิลปินหรือนักดนตรี โดยจะเห็นได้ว่าการนำดนตรีในโลกตะวันตก มาผสมผสานกับโลกตะวันออกสร้างสรรค์เผยแพร่อย่างมากมาย สุดท้ายผู้เขียนได้เสนอไว้ว่า “ความไม่พร้อมของชุมชนที่อ่อนแอกว่า ย่อมถูกกลืนกินไปจากวัฒนธรรมที่แข็งแรงกว่า ความไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ยุคใหม่ อาจทำให้เสียตัวตนอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นต้องนำคุณลักษณะของกระแสโลกาภิวัตน์มาใช้ให้เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด” (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 255)

บทวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่า ในส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่หนังสือได้อธิบาย ให้ความหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี และยังสามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีที่ยึดโยงกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ดนตรีและบทเพลงเป็นสุนทรียศาสตร์ที่เต็มไปด้วยพลังในการสื่อสาร เป็นภาษาแห่งอารมณ์ ที่สร้างความหมายและผลิตวาทกรรมเพื่อกระตุ้นการรับรู้ ที่มีบ่อเกิดจากการแรงบันดาลใจของมนุษย์ที่สะท้อนสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นออกมา

ความรู้ต่าง ๆ มักมีสถาบันหลักหนุนหลังเพื่อทำให้เกิดความคิด หรือชุดความรู้เหล่านั้นได้กลายเป็นความจริงขึ้นมา โดยชุดความรู้ดังกล่าวมีวาทกรรมทำหน้าที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ วาทกรรมถือเป็นความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ถูกสร้างให้เป็นความจริง (อานันท์ กาญจนพันธ์ุ, 2555: 57-61) ดนตรีก็จัดได้ว่าเป็นชุดความรู้รูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้เกิดการปะทะสังสรรค์กับชุดความรู้อื่น ทำให้มีผลต่อการรับรู้ในมโนทัศน์ของมนุษย์ นอกจากนั้น เกษียร เตชะพีระ (2558: 105-106) ได้อ้างถึงเองเกร์ที่ได้กล่าวไว้ในพจนานัลยช่างหลุมศพ คาร์ล มาร์กกว่า ในอันดับแรกสุดมนุษยชาติต้องกิน ต้ม มีที่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มเสียก่อน จึงจะเริ่มทำงานการเมือง วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ศาสนา ฯลฯ จากคำกล่าวดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกออกไม่ได้ องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมย่อมมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และสร้างปฏิสัมพันธ์กันตลอด

ผู้วิจารณ์มองว่าในส่วนที่ 2 ได้แสดงถึงอิทธิพลแนวคิดและแนวทางการศึกษาของผู้เขียนที่ใช้รูปแบบการวิจัยในแบบของวิธีวิทยา ที่ทะเลกรอบความรู้ไม่ได้จำกัดองค์ความรู้แคในศาสตร์ของดนตรี ได้หยิบยกประเด็นเพื่อเข้ามาศึกษาวิเคราะห์ โดยผู้เขียนได้นำตัวเองเข้าไปศึกษาในพื้นที่ความรู้ ท่างานภาคสนามอย่างจริงจัง นอกจากนั้นยังพบว่าผู้เขียนยังจัดได้ว่าเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ความรู้ นั้น ซึ่งทำให้สามารถสะท้อนออกมาอย่างง่ายต่อความเข้าใจ

โดยผู้เขียนยังได้นำแนวคิดในส่วนที่ 1 ที่ได้อธิบายปูพื้นฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีไว้ จากนั้นได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ทฤษฎีเพื่อทำการศึกษาหัวข้อ ประเด็นต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ นอกจากนั้นผู้เขียนยังให้ความสำคัญกับวิธีคิดเกี่ยวกับการสร้างความหมายทางสังคมจึงมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับผูกพันกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่างแนบแน่น ความรู้ความเข้าใจหลายอย่าง มีลักษณะเรียกว่าเป็น วาทกรรม (discourse) ในความหมายว่าการผลิตความรู้ หรือการสร้างความรู้ โดยเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้เกิดความผิดเพี้ยนทางภาษา และความหมาย นอกจากนั้นหนังสือเล่มนี้ยังชวนให้เกิด

การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) เพื่อทบทวน พร้อมโต้แย้งตรวจสอบข้อมูลอยู่ตลอดเวลา

จากการได้สะท้อนความคิดในงานเล่มนี้ พบว่าผู้เขียนมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่ได้ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา มองวัฒนธรรมในแง่ที่มีการปรับตัวกับระบบนิเวศทางภูมิศาสตร์และสังคมตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ นอกจากนั้นยังมองวัฒนธรรมในแง่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระดับต่าง ๆ อีกทั้งยังมองวัฒนธรรมในแง่ที่เป็นวาทกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตความหมายเพื่อสร้างความจริงในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ หนังสือเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี ของเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี จึงเป็นการมองทะลุกรอบการศึกษา ข้ามสาขาไม่ได้ใช้กรอบแค่ความเป็นนักดนตรีเท่านั้น ยังให้ความสำคัญมากกับความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ กับอำนาจ ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์พลวัตและความซับซ้อนของวัฒนธรรมในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ โดยด้านหนึ่งตอกย้ำการครอบงำทางวัฒนธรรมและอีกด้านหนึ่งกำลังกีดกันออกไป อีกทั้งยังได้ให้ความสำคัญแก่มิติของความขัดแย้งกันในแง่มุมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม ทั้งในด้านคุณค่า ภูมิปัญญา และวิธีคิด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมตามมา

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้ใช้รูปแบบการวิจัยทางสังคม ซึ่งใช้วิธีวิทยาในการเข้าไปศึกษาสังคม มีวิธีคิดเกี่ยวกับความหลากหลาย ความซับซ้อน คำนี้ถึงบริบทการสร้างความหมาย และวาทกรรม ทั้งหมดล้วนนำไปสู่การพยายามหาความเกี่ยวข้องกันของข้อมูล จากนั้นได้ทำการตรวจสอบข้อมูล โดยที่ใช้การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) เพื่อทบทวน พร้อมโต้แย้งตรวจสอบข้อมูลอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งตัวผู้เขียนยังมีประสบการณ์โดยตรงกับเรื่องที่เขียน หนังสือเล่มนี้จึงเป็นอีกเล่มที่เป็นคุณประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาดนตรี

บรรณานุกรม

เกษียร เตชะพีระ. (2558). มาร์กซ ความรู้ฉบับพกพา. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนา
ออฟเซต.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์จากวาท:
กรรมของอัตบุคคล ถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา2. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์
เชียงใหม่.